

Розділ 5. Тенденції розвитку туристичної галузі в Україні й світі

УДК 379.79

*Поручинська Ірина Володимирівна, к.геогр.н., доцент
доцент кафедри економічної та соціальної географії*

*Поручинський Володимир Іванович, к.геогр.н., доцент
доцент кафедри економічної та соціальної географії*

*Слащук Андрій Миколайович, к.геогр.н., доцент
доцент кафедри економічної та соціальної географії*

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В СВІТІ

У сучасному світі туризм став невід'ємною частиною життя людей. Тому сфера туризму повинна постійно перебувати в стадії розвитку, щоб залишатися актуальною і залучати все більше і більше туристів. Значна велика кількість людей надає перевагу активному відпочинку, характерною особливістю якого є подолання різноманітних труднощів та небезпек.

Стрімкий розвиток технічного прогресу в ХХ столітті послужив поштовхом для розвитку незвичайного виду туризму – індустріального. Індустріальний туризм за своїм змістом передбачає відвідування закинутих об'єктів (недобудовані промислові споруди, різні підприємства, військові об'єкти, міста привиди та райони, форти). Але варто враховувати, що такий вид туризму пов'язаний зі значним ризиком для здоров'я, насамперед через небезпеку обвалення будівельних конструкцій [4].

Сьогодні серед різновидів індустріального туризму виділяють сталкерство або сталкінг (самостійне проникнення туристами до індустріальних об'єктів, міст-привидів, недіючих воєнних об'єктів, тощо), дігерство (вивчення створених людиною підземних комунікацій і споруд, таких, як аналізаційні колектори, дренажні системи, підземні річки, станції-примари на лініях метро), руфінг (відвідування дахів будинків та споруд),

постпаломництво (відвідування покинутих об'єктів релігійного шанування), індустріальний спелеотуризм (відвідування нефункціонуючих об'єктів спелеологічного типу), урбанізм або любов до міських пейзажів [5; 9].

.Активно розвивається цей вид туризму в європейських країнах, насамперед в Німеччині, Франції, Польщі, Чехії, Великобританії, Норвегії, Данії, Ісландії, Австрії, Іспанії, Італії, Бельгії, Швейцарії, Росії.

Німеччина активно використовує свій туристичний досвід для розвитку індустріального туризму. Зокрема, група компаній Berliner Unterwelten займаються турами по бункерах, бомбосховищах та інших об'єктах, які залишилися після Другої Світової війни [6]. Також досить популярними є покинуті фабрики та будівлі міст Рурської області, а колишню вугільну шахту Цольферайн в місті Ессені щороку відвідує близько мільйона туристів [3].

Франція має можливості для розвитку нетрадиційної туристичної діяльності наприкладі дигерства в катакомбах під Парижем, місць, котрі залишилися після Другої світової війни (Омаха-біч, місто Орадур-Сюр-Глан та ін.). Також потенціал для розвитку дигерства має Італія (штольні, шахти та ін.) [2; 7].

Чехія має перспективи для розвитку екстремальних індустріальних турів. Велика кількість шахт та підземелль країни можуть сприяти розвитку нетрадиційної туристичної діяльності. Вдалим прикладом можуть стати – Празький град, підземні лабіринти «Моcáлка», Височанські каменоломні, каземати у Вишеграді та ін [8].

Румунія окрім цього, в країні можна реалізувати екстремальні індустріальні тури (руфінг, дигерство, інфільтрацію). Прикладами розвитку нетрадиційної туристичної діяльності можуть стати такі об'єкти: казино «Констанца», замок Фегераш, обломок судна «Евангелія» [1]

Популярними серед туристів є так звані міста-привиди – населені пункти, покинуті людьми з різних причин. Серед таких міст Сан-жи

(Тайвань), Хамберстоун (Чилі), Віттенум, Деллерсгайм (Австралія), Централія (США), Спиналонга або Калідон (Греція), Прип'ять (Україна), Крако (Італія), Боді, Гарнет, Кахаба, Баннак, Гленрію, Тармонд, Сент-Елмо, Каліко, Голдфілд, (США), Острів Хасіма (Японія), Ліфта (Ізраїль), Дханушкودی (Індія), Валь-Жальбер (Канада), Кломіно (Польща), Каяккй (Туреччина), Акармара, Абхазія (Грузія), Піраміда (Норвегія) Багерхат (Бангладеш), Колманскоп, (Намібія) [11]. Крім того, варто згадати, що щороку у світі з'являються нові міста, проте не всі вони знаходять своїх жителів. Такі нові міста-примари є у всіх кутосчках світу. Найбільш відомими такими міста Китаю – Кангбаші, Тяньдучен (маленька копія Парижа), Темза-Таун (копія Лондона), а також іспанська Сіруенья, ангольська Кіламба, корейський Кінджондон [12].

Також досить популярним є і так званий пасивний індустріальний туризм – як правило, це екскурсії на діючі виробництва чи підприємства. Екскурсії на підприємства видобувної промисловості, зокрема, в шахти, рудники, кар'єри відмічені на чотирьох континентах. Започаткувався шахтний туризм у Польщі на соляній шахті Величка. Також даний вид туризму поширений у Швеції (залізорудні шахти м. Кірина), Естонії (сланцеві шахти Кохтла-Нимме), Норвегії (мідний рудник Ророс), Чехії (срібний рудник Кутна-Гора), Словаччині (золоторудна шахта Банска Штявница), Росії (в Хібінах, Солікамську, Воркуті), Чилі (мідний рудник Чукікамата), ПАР (алмазні шахти Кімберлі), Австралії (золоті шахти м. Теннант Крік), Фінляндії [10].

У західних країнах найбільшим престижем користуються відвідування машинобудівних, літакобудівних підприємств та космічних центрів. Популярними також є тури на підприємства легкової та харчової промисловості.

Окремий підвид індустріального туризму – атомний. Саме на пострадянському просторі розташований найвідоміший об'єкт –

Чорнобильська АЕС і покинуте місто атомників Прип'ять. На даний момент його можна відвідати на комерційній основі. Також шанувальники атомного туризму їздять до Хіросіми і Нагасаки, а у Франції туризм на АЕС існує вже більше 20 років.

На майбутнє можна прогнозувати інтенсифікацію індустріального туризму. Вона буде проявлятися в збільшенні туристичних потоків, залученні нових галузей промисловості, та, відповідно, нових підприємств, а також розширенні територій, охоплених індустріально-туристичними потоками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Экономика Румынии – ведущие отрасли, ВВП и уровень благосостояния URL: <http://www.orangesmile.com/destinations/romania/economics.htm>.
2. Индустриализация Италии URL: <http://ilecta1.ru/italiya/ekonomika-italii/industrializatsciya-italii.htm>
3. Індустріальний туризм – один із видів трансформації вугільних регіонів URL: <https://ua-energy.org/uk/posts/industrialnyi-turyzm-odyn-iz-vydiv-transformatsii-vuhilnykh-rehioniv>
4. Індустріальний туризм та його особливості. *Географія та туризм: Наук. зб. К.: ЛГТ, 2009. Вип. 2. С. 104–109.*
5. Індустріальний туризм. Яке воно, сучасне сталкерство? URL: <https://zaporizhzhia.city/news/industrialnij-turizm-ake-vono-sucasnestalkerstvo>
6. Особенности индустриализации в Германии URL: <http://biofile.ru/bio/38218.html>.
7. Особенности индустриализации Франции. Специфика промышленного переорота URL: <https://works.doklad.ru/view/-7KmyJirXKw.html>
8. Промышленность Чехии URL: http://420on.cz/travel/about_czech/6039-promyshlennost-chehii

9. Сардак С. Е., Власов Є. І. Розвиток індустріального туризму в Європі. *Економіка і суспільство*. Випуск 19. 2018. С. 81-87.
10. Сучасні тенденції розвитку туристичної діяльності в галузі індустріального туризму за кордоном URL: <http://www.irm.kr.ua/uk/projects/promislovij-industrialnij-turizm/418suchasni-tendentsiji-rozvitku-turistichnoji-diyalnosti-v-galuzi-industrialnogo-turizmuza-kordonom>
11. 27 покинутих міст-привидів по всьому світу URL: <https://tutkatamka.com.ua/nathnennya/zhittya/27-pokinutix-mist-prividiv-ro-vsomu-svitu/>
12. 7 сучасних міст, які стали примарами, тому що в них ніхто не захотів жити URL: <https://antonivtours.com/2017/11/7-suchasnix-mist-stali-primarami-tomu-shho-v-nix-nixto-ne-zaxotiv-zhiti/>

УДК [338.48-6:005.32](477)

Юлія Олегівна Масюк,

к.е.н., доцент кафедри туризму

Софія Василівна Білоус,

к.е.н., доцент, доцент кафедри туризму

Ірина Зеновійвна Мункачій,

к.е.н., доцент, доцент кафедри туризму,

Львівський національний університет ім. І. Франка, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНСЕНТИВ-ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Індустрія туризму, будучи виявом і чинником глобалізації, а в певному розумінні і її втіленням, зазнає помітного впливу таких сил, як інформаційні технології, соціальна диференціація суспільства, зміна клімату та ін. На тлі неабиякого урізноманітнення функцій туризму, перетворення його на неодмінну складову соціально-економічного і культурного життя, очевидною є його концептуальна трансформація на якісно новий рівень розвитку.